

Det blir som man räknar!

En sannsaga upptecknad i en stor stad

Det var en gång två män som fick frågan om huruvida de kunde finna ut ett bra projekt för arbetslösa i en stor stad. De två gick hem och funderade ... och kom då på att det kunde vara både spännande och intressant om stadens styrelse beslöt sig för att bygga en eller flera koggar. Rester efter ett sådant medeltida skepp hade en av de två hittat i havet. Tänk att få bygga en rekonstruktion av detta skepp i full skala och med all tillgänglig vetenskaplig sakkunskap! För att nu inte tala om hur kul, intressant och lärande det skulle vara för alla inblandade att jobba med gamla hantverk. Kunskap kan man ju aldrig få för mycket av!

Men, resonerade de två männen, om det nu skulle bli något av denna underbara idé måste ju de som ska segla skeppet och de som ska hjälpa till på kajen få så mycket kunskap om medeltiden, om kläder och om utrustning att miljön och till och med känslan blev ”medeltida”. Borde man inte också skriva ner, fotografera och filma allt som gjordes?

”Självklart,” utbrast en av männen. ”Vi måste sprida vår vunna kunskap till andra, inte minst till de historiehungrande stadsborna. Tänk på allt informationsmaterial som måste produceras när skeppet i framtiden seglar och alla förundrat vill veta mer.”

Sagt och gjort! Förslaget som männen gav väckte väldig förtjusning hos de två största politiska partierna i staden. Dessa låg sedan urminnes tider i luven på var-

andra, som det i sagorna oftast blir när olika åsikter ska torgföras. Men nu inträffade det märkliga. Framsynta män och kvinnor i båda partierna talade vitt och brett om att detta projekt var något som den stora staden verkligen behövde. Därför beslöt de också tillsammans att så skulle ske. Projektet startade ... eller kanske vi ska säga att det var tre projekt som startade: ett för att bygga koggskepp, ett för att deltagarna skulle lära sig medeltidens hantverk för att skapa rekvisita till skeppen och slutligen ett för att dokumentera arbetena.

En budget lades och man började. Ett år gick ... som följdes av nästa vilket följdes av nästa. Sex år var det tänkt och sex år blev det. Varje vecka stod arbetslösa från hela den stora staden och knackade på dörren för att fråga om man fick vara med. Hela världen var representerad eftersom den stora staden hade många invandrare; mörka, vita och gula, skåningar, européer, asiater, afrikaner. Där fanns de mest skiftande yrkesbakgrunder och alla var med under längre eller kortare tid. Ingen som ville vara med uteslöts ... kravet var bara att man skulle vara intresserad av historia. Förvånat konstaterade stadens representanter att detta var ett av de bästa arbetslöshetsprojekt som skapats innanför stadens hank och stör. De utslagna fick chans att ladda sina batterier och de fick sitt självförtroende tillbaka. De fick chans att söka sig vidare i livet; och många tog chansen. De två männen gladdes över att deras idé kunde hjälpa så många utslagna.

När projekttiden närmade sig slutet hade tack och lov tiderna förändrats. Arbetslösheten sjönk varför man tog bort två av projekten. Dock löpte själva huvudprojektet med skeppsbyggandet vidare; skeppen var ju snart klara. Efter sex år med meningsfull sysselsättning av arbetslösa låg så två skepp nästan klara vid kajen. Besökande stadsbor fascinerades och kände stolthet för sin stad.

*

Här kunde denna saga varit slut, men tyvärr var det något som inte stämde! Alla dessa, i projektet deltagande mångkulturella, ivrigt arbetsamma stadsbor, hade ju producerat ett resultat! De kände dessutom en enorm stolthet för vad de gjort för sin stad. Så skulle väl inte resultatet av ett sysselsättningsprojekt för arbetslösa bli? Ett arbetslöshetsprojekt är väl bara tänkt att vara till för att de utslagna ska kunna vistas någonstans under kontrollerad dagtid och där inga resultat förväntas att kunna lämnas till eftervärlden?

Allt annat måste vara fel! Om man producerar något nyttigt utför man ju ett arbete och arbete är förbehållet ”anställd” personal. Hur skulle samhället annars se ut? Dessa arbetslösa skulle ju tränga undan andra människor som kunde fått ett ”riktigt” jobb, ... eller? Det finns ju så många sådana här typer av arbeten i landet, dvs. där företag på egen bekostnad bygger koggar bara för att företagsledningarna tycker det är roligt! Landet, där denna saga utspelas i, drunknar ju av sådana entusiastiska företagare som vill satsa allt, även sina pengar, på det gemensamma kulturarvet.

Men nu var det ju det här med dessa usla koggar som byggts i staden efter beslut från två politiska partier i fullt samförstånd. Alla dessa deltagare från världens alla hörn som här byggt något som blivit färdigt och som inte bara efter projektets slut kunde slängas på sophögen eller i papperskorgen. Alla dessa arbetslösa som menade att deras arbete gav staden en unik attraktion av världsklass. De två männen, som en gång kom med idén, var nöjda; alla de som varit med och byggt skeppen var nöjda, alla frivilliga som samlats kring de fina skeppen var nöjda. Men dolda i vassen vid strandkanten låg några spejande individer som inte var nöjda. Vi för nu in dem i sagan ty motsättningar mellan gott och ont ska finnas i alla bra sagor.

”Det har kostat väldigt mycket pengar,” hördes från vassfolket. ”Pengar som är tagna från stadens innevånare.”

Och så presenterades märkliga siffror. Allt som oftast dök det i stadens innevånarens brevlådor upp artiklar

om de hemska koggarna. För varje gång detta skedde ökades den stora summan som man tvingats lägga ut. 70 miljoner ... 78 miljoner ... 80 miljoner ... 86 miljoner. Det var under någon månad en kostnadsstegring så hög att landets grannar började undra hur stor inflationen egentligen var i det land där den stora staden låg. Till slut var summan uppe i fantasifulla 111 miljoner kronor!

”Men,” frågade sig de två männen som en gång kom med förslaget, ”hur i hela friden har vassfolket kommit fram till dessa siffror?”

”Vad vi kom ihåg så fick vi bara totalt 27 miljoner fördelade på sex år för att driva arbetslöshetsprojektet. I den summan ingick hyra av bodar för kontor, det ingick samlingslokaler och verkstäder. Härav skulle betalas el, vatten och toaletter och för att detta skulle fungera var vi tvungna att installera spoltank, tvungna att hyra VA-maskiner och utrustning. Allt ekträ till skeppen, alla sågmaskiner och specialmaskiner och så givetvis skulle en liten del gå till projektledare, arbetsledare, vetenskaplig forskning och själva det vetenskapliga rekonstruktionsarbetet.”

”Men de arbetslösa då,” skreks det från vassfolket, ”de fick ju också betalt!”

Självklart! I landet där den stora staden ligger håller man av hävd på den uppfattningen att inte ens en arbetslös ska sakna pengar varje månad. Därför får de arbetslösa alltid betalt – en liten summa men ändå – oavsett om de går hemma, ligger på sofflocket eller om man, som i detta fall, var med i ett projekt som gav större och djupare mening med livet.

”Därav,” svarade de två männen, ”kan man väl utgå ifrån att ekonomiskt kvittar det om man var med i detta givande arbetslöshetsprojekt eller i något annat mindre givande. Pengarna kommer dessutom från staten och inte från den stora staden. Alltså blir de inte en belastning för stadens innevånare.”

Nej,” konstaterade en av männen, ”problemet med koggprojektet är inte pengarna utan att det blivit ett synligt resultat som väcker avund. Därför måste vassfolket smutskasta projektet genom att hitta på en fantastisk summa på 111 miljoner.”

”Men de 27 miljonerna då?” Vassfolket gav sig inte. ”Oförskämt mycket pengar som staden betalt för ett så dåligt projekt!”

Jaså! Men låt oss då titta lite närmare på dessa pengar. Först och främst kan vi dra bort 3 miljoner eftersom en del av arbetet var ett EU-projekt. Dessa tre miljoner betalade alla vänliga människor ute i Europa. Sedan får vi inte glömma att det tillsammans med lönerna från staten utgått medel från densamma för omkostnader för de arbetslösa, som t.ex. arbetskläder, material etc.

”Nu ska vi räkna,” sa en av de två männen. ”Vi räknar för enkelheten skull med 300 kronor per person i omkostnadsmedel och arbetsdag. I snitt ca 25 personer var med på själva koggbyggena under sex år. Med 21 dagar per arbetsmånad blir detta en ersättning från staten på kanske runt 11-12 miljoner.”

”Till detta kom väl också de speciella pengar som staten vid projektstarten avsatte till storstäderna för arbetslösa,” inflikade den andre av de två männen. ”Kra- vet var dock att pengarna endast fick utgå till projekt som var långvariga och som gav tydliga resultat. Det var ju därför som den stora staden var intresserad av vår idé.”

Se där! Summa summarum uppgår alltså dessa statliga om än dolda extra medel tillsammans med de vänliga europamänniskornas pengar till åtminstone 17 miljoner. Kvar blir då 10 miljoner, eller 1,6 miljoner om året, som staden behövt betala ut. Eller, med ett annat sätt att redovisa, 264 kronor per deltagande person och dag.

Så sanningen skulle alltså vara att för dessa små medel hade den stora staden plötsligt fått två fantastiska kogskepp, vilka både i vetenskapliga såväl som turistiska sammanhang är ett världsunikt kulturtillskott för staden. Om däremot något företag i ren behjärtansvärd sponsorinsats skulle ha kommit på idén att beställa skeppen på ett vanligt varv skulle fullvärdet ha legat på drygt 50 miljoner.

Trots vassfolkets ihärda kamp för att sprida det sanna ordet till folkets djup fanns alltså de seglande skeppen där som en av stadens främsta historiska symboler. Politikerna kunde glädja sig åt sin beslutade satsning. Vassfolket förpassades till de grumliga vatten där de hörde hemma - även om det då och då sågs gasbubblor stiga upp ur sumpmarken och sprida små lukter av odör.

Så gick det en tid. De två männen tillsammans med kloka personer i stadens tjänst skapade ett internationellt koggmuseum i stadens hamn. Här fick stadens skolbarn vara med och segla en kogg - 60 klasser om året. Hit kom en stadigt ökande ström av turister från hela världen - för ryktet hade

spritts att det i staden låg världens största kogg. Många av de som byggt skeppen och vars stolthet lyste från ansikten i alla färger, ty staden var en mångkulturell stad, hade gått samman i en förening för att vårda och segla sina klenoder. Två gånger i veckan samlades man – år efter år – och snickrade, penslade och omhuldade sina skyddslingar. När hårda stormar blåste upp och hotade skeppen – staden hade lagt dem på den farligaste platsen i den stora hamnen – kämpade man nätterna igenom för att rädda symbolerna för stadens stolta kulturarv. Icke en penning krävde man för sitt arbete – man var ju stolta innehavare i en stad med en åttahundraårig historia.

Men de skrivkunniga som gömt sig i det grumliga och ilaluktande vattnet bidade sin tid i den näringsrika gyttna som samhällets avfall skapar. Och så steg de åter upp ur det smutsiga vattnet, vassfolket. Nu skulle koggarna i staden bort; nu skulle segern bli deras. Några av de som staden satt att styra föll för vassfolkets nedpräntade lögnar: ”Det som är skrivet måste ju vara sant!” Så naiva och så upprörda blev de, dessa upplysta och kloka människor som styrde i den stora staden, att en i mängden manade till stordåd med orden: ”Sälj skitet till Estland!”

”Men”, sa alla de i den förening som utan pengaintresse värnade om stadens medeltidskultur (och som givetvis inte styrde staden), ”kan inte denna Estlandsvän komma och besöka oss? Personen i fråga har ju inte ens varit på Koggmuseet – endast läst vad vassfolket skrivit!”

Nu satsade vassfolket stort och lögnerna överöste stadens innehavare. Plötsligt hade notan för skeppen stigit till 140 miljoner, det stora skeppet seglade inte och låg nu och ruttade vid kaj och det läckte som ett såll. Märkligt, tyckte skeppsfolket, skeppet är torrare än fnöske invändigt för det är byggt av de stadens innehavare som utbildats till skick-

liga skeppsbyggare och dessutom ruttar inte ek i vatten. Och har stadens kloka styrande glömt bort alla arrangemang som koggen varit med på? Har man glömt bort att varje år seglar koggen på utländska hamnar med stadens flagga i topp att beskådas av hundratusentals åskådare? Har man glömt bort att stadens innehavare kunnat med dagsturer segla med skeppet? Har man glömt alla de tusentals av stadens skolbarn som kunnat segla med koggen?

De styrande i denna sagas stad ville inte komma ihåg. Vassfolkets lögnar var ju viktigare ty vassfolket, till skillnad mot det vanliga folket, hade den verkliga makten. Alltså beslöt

sig de kloka män och kvinnor som stadens innehavare valt till ledare att göra sig av med skeppen. Fick föreningen som så fanatiskt vårdat stadens kultursymbol möjlighet att köpa? Nej, Gud förbjude! – då hade ju sagan slutat lyckligt. Och dessutom skulle man säkert inte ha råd att köpa. Budet gick till en annan. Och så slöts affären – köpeskillingen blev den svindlande summan av någon eller några hundralappar! Så noga var nämligen stadens styrande med folkets pengar de var satta att förvalta att ett skepp som var värt mer än 30 miljoner kunde säljas till detta höga och tydligen mycket rimliga pris. Snart därefter blev skeppet helt logiskt åter en gång en handelsvara? Sålde det då för några hundralappar? I så fall var dess ägare lika usel på att göra affärer som stadens styrande. Det stolta skeppet, symbolen för stadens medeltida kultur, blev en restaurangbåt i en stad i svearnas rike.

Men – säger kanske många nu – alla sagor måste ju sluta lyckligt! Ja, men visst slutar sagan lyckligt. Vassfolket kan lugna och nöjda återvända till sina grumliga vatten och stadens styrande slipper att tänka på att dess stad har en spännande historia att visa upp. Det slutet är väl gott nog – eller vad tycker du?